

Van school naar werk

Vijf reflectiebijeenkomsten met professionals over
de conceptwet 'Van school naar werk'

Verslag

Ministerie van OCW / Ministerie van SZW

EMMA – Tjitske Schokker, Menno van Tartwijk, Maarten Fluit

14 maart 2023

E:M+MA.

Van school naar werk

Voor de zomer van 2023 zal het wetsvoorstel *Van school naar werk* de internetconsultatiefase in gaan. In vijf bijeenkomsten met bijna 250 deelnemers uit de praktijk is door de ministeries van OCW en SZW gesproken over dit wetsvoorstel met als doel om input op te halen.

OCW en SZW werken aan een wetsvoorstel om gelijke kansen op werk te realiseren voor jongeren met een (risico op) structurele afstand tot de arbeidsmarkt. De insteek van het wetsvoorstel is om de voorstellen uit het IBO Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt en de maatregelen uit de Aanpak Jeugdwerkloosheid om te zetten in een structurele aanpak met bijbehorende financiering.

Aanleiding

In totaal zijn er zo'n 187 duizend jongeren die geen werk hebben. De ongelijkheid op de arbeidsmarkt tussen jongeren is toegenomen, waarbij jongeren zonder startkwalificatie, jongeren met maximaal een mbo-2 opleiding, jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond en jongeren met een gezondheidsbeperking relatief lagere baankansen hebben. Om dit te veranderen, werken de ministeries van OCW en SZW aan een pakket aan maatregelen waarmee jongeren die dit nodig hebben, begeleiding krijgen bij de overstap van school naar werk en bij (dreigende) werkloosheid.

Om het wetsvoorstel goed te laten aansluiten op de praktijk vinden de ministeries het belangrijk vroegtijdig in gesprek te gaan met partijen uit de praktijk zodat de wetgeving hen ook echt helpt.

Proces

Voorafgaand aan de internetconsultatie zijn vijf bijeenkomsten georganiseerd waar mbo-instellingen, gemeenten (afdeling Werk & Inkomen), RMC-functie en het praktijk- en speciaal onderwijs gevraagd is om feedback te geven op de voornemens in het wetsvoorstel.

In oktober 2022 is een save the date verstuurd naar (mogelijke) deelnemers om zoveel mogelijk belanghebbenden de kans te geven om deel te nemen aan één van deze bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten hebben tussen 17 januari en 2 februari 2023 plaatsgevonden op diverse plekken in Nederland.

Tijdens de bijeenkomsten is steeds eerst een plenaire introductie en toelichting op het wetsvoorstel gegeven door de ministeries. Vervolgens zijn de deelnemers in groepen van ongeveer 15 personen uiteen gegaan om in twee discussierondes de voorgenomen maatregelen te bespreken. Dit werd gedaan aan de hand van dilemma's: de eerste ronde ging in op de rollen en verantwoordelijkheden. De tweede ronde ging in op de voorwaarden voor een succesvolle samenwerking, hoewel het nauwe verband tussen de twee thema's er ook toe leidde dat ze niet strikt gescheiden besproken werden. De groepen waren voorafgaand aan de bijeenkomsten ingedeeld, zodat de verschillende partijen zo goed mogelijk verdeeld waren over de groepen.

Bijeenkomsten en deelnemers

In totaal zijn er vijf bijeenkomsten georganiseerd. Hieronder zijn de belangrijkste gegevens per bijeenkomst weergegeven.

Bijeenkomst	Totaal	AG*	RMC	Mbo	Pro/vso	Andere**
17 januari - Eindhoven	51	16	10	16	2	5
19 januari - Rotterdam	52	14	12	14	1	7
24 januari - Meppel	41	6	14	14	1	3
31 januari - Apeldoorn	40	6	14	9	3	5
2 februari - Amsterdam	69	13	17	20	8	7
Totaal	237	55	67	73	15	27
	*Arbeidsmarktregio en Gemeenten					
	** o.a. Avres, brancheverenigingen, JOB, SBB, Divosa, VSV					

Tabel 1: Aanmeldingen per bijeenkomst

Zoals weergegeven in de tabel hebben 237 betrokkenen zich aangemeld voor de bijeenkomsten. Dit aantal geeft echter slechts een indicatie, omdat een deel (5-10%) van de mensen die zich had aangemeld op de dag zelf verhinderd was. Wel waren er bij bijna alle bijeenkomsten deelnemers (5-10%) die zich niet van tevoren hadden aangemeld. Daarmee lijkt 237 als totaal een goede inschatting, hoewel de verdeling over de verschillende partijen iets kan afwijken van de aantallen in de tabel. Daarnaast waren er bij elke bijeenkomst medewerkers/toehoorders van de betrokken ministeries aanwezig.

Leeswijzer

Dit verslag beschrijft het algemene beeld uit de gesprekken en geeft specifieke feedback die is opgehaald op vier thema's die we als rode draad door de bijeenkomsten heen hebben gezien. Tot slot is er nog een overzicht van overige opmerkingen en onderwerpen toegevoegd.

Algemeen beeld	3
Thema 1: Taken van en samenwerking tussen school, RMC en gemeente.....	4
Thema 2: Regionaal programma.....	5
Thema 3: Nazorg en uitstroom	6
Thema 4: Geld	7
Overig	8

Opbrengst

Algemeen beeld

Met veel plezier heeft EMMA de regionale bijeenkomsten voor OCW/SZW mogen organiseren. De betrokkenheid bij het thema "aanpak jeugdwerkloosheid" bleek ook tijdens deze gespreksrondes onder onderwijsinstellingen, gemeenten en RMC's overduidelijk. De contouren van het wetsvoorstel Van school naar werk zijn doorgaans met enthousiasme ontvangen. In elk geval werd het zeer gewaardeerd om – reeds in dit stadium – met professionals uit de praktijk in gesprek te gaan over het wetsvoorstel en wat dit vraagt.

De regio's hebben inmiddels door de jaren heen ervaring opgedaan met de aanpak voor voortijdig schoolverlaters en de aanpak jeugdwerkloosheid. In veel regio's ligt er inmiddels een goede basis voor samenwerking tussen leerplicht/RMC, mbo's en gemeenten. Verschillende deelnemers spraken met trots over hun aanpak en succesverhalen over de begeleiding van jongeren naar werk. Maar of de bestaande praktijk in de regio's voldoende is voor de uitvoering van het wetsvoorstel Van school naar werk is voor sommigen de vraag. De deelnemers hebben de uitnodiging van de ministeries aangegrepen om mee te denken over de strekking van het wetsvoorstel.

De thema's die als rode draad uit de bijeenkomsten naar voren kwamen zijn:

- Taken van en samenwerking tussen school, RMC, gemeente;
- Regionaal programma;
- Nazorg en uitstroom;
- Geld.

Thema 1: Taken van en samenwerking tussen school, RMC en gemeente

De belangrijkste boodschap van de deelnemers: laat de wet beschrijven *wat* er bereikt moet worden, niet *hoe* dat gebeurt.

Van taakafbakening...: Veel gesprekken beginnen met de behoefte aan duidelijke definities van taken. Bijvoorbeeld wat er precies wordt verstaan onder nazorg door de school. Gaandeweg het gesprek worden daar vraagtekens bij gezet. Leidt dat niet tot te veel focus op/afbakening van de eigen taak, wat ten koste kan gaan van een passende begeleiding van de jongere (jongeren die 'over de schutting worden gegooid' of 'tussen wal en schip belanden')?

...naar gemeenschappelijke opgave...: Is een juridisch heldere taakafbakening wel wat we willen? In de taakbeschrijving van scholen, RMC en gemeenten zou eigenlijk het gemeenschappelijke doel, wat we voor de jongeren willen bereiken, centraal moeten staan. Veel deelnemers pleiten ook voor een verplichte samenwerking tussen de partijen. Hoe die samenwerking eruitziet, is aan de partners zelf. Deelnemers zien de samenwerking voor zich als een keten, waarbij het gemeenschappelijke doel leidend is.

... met zoveel mogelijk ruimte voor maatwerk...: Houdt het belang van jongeren voor ogen: elke doelgroep en elk individu heeft andere behoeften en kenmerken. En ook de kansen op werk kunnen regionaal verschillen. Juridisch is er zoveel mogelijk ruimte nodig om in gezamenlijkheid invulling te geven aan het begeleiden van jongeren op maat. Ook over de grenzen van het eigen beleidsdomein heen (ook wel dakpanconstructie genoemd). Hierbij kan de gemeente al tijdens schooltijd begeleiding bieden (niet alleen in de vorm van een gesprek over de ondersteuningsbehoefte na school met de klantmanager, maar ook bijvoorbeeld bij stage/leerbaan) en de school ook geruime tijd na diplomering. Daarmee kan optimaal gebruik worden gemaakt van elkaars expertise, instrumenten en budgetten. Ook wordt de suggestie gedaan om de uitvoerende partijen te vragen om hun beleid af te stemmen op/met jongeren.

“Wat de regio ook kiest, maak duidelijk wat je in het regionaal programma onder de gemeenschappelijke opgave verstaat. Zo voorkom je ruis tussen Onderwijsinstellingen en Werk & Inkomen.”

Thema 2: Regionaal programma

RMC's en onderwijsinstellingen moeten door de nieuwe wet meer optrekken met W&I. Om dit te laten slagen oordelen de deelnemers eensgezind: dwing via de wet ook op regionaal niveau afstemming, samenwerking af.

Regionaal beleid aanvullend en aansluitend op lokaal beleid: Vraag de regio's om een regionaal programma te maken, dat naast het bestrijden van voortijdig schoolverlaten ook de overgang naar werk als doel heeft. Opgemerkt wordt wel dat de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio niet de uitvoering van de Participatiewet door individuele gemeenten in de regio kan bepalen. Hun invloed is soms beperkt. Verbind daarom de afzonderlijke wettelijke taken van scholen, RMC en gemeenten ook aan het regionale programma.

Geef bijvoorbeeld als inhoudelijke eisen voor het te maken regionaal programma mee dat het moet gaan om het inzetten van bewezen effectieve aanpakken. Benchmarks/monitoren van de met het regionale programma behaalde resultaten en het betrekken van/afstemmen op de wensen van jongeren worden ook als een belangrijke randvoorwaarden genoemd.

Praktijkvoorbeelden

In Zaanstreek werken W&I, RMC en Leerplicht al 15 jaar samen in het Jongerenloket. Zo worden jongeren makkelijk bereikt en doorverwezen naar de juiste professional.

In Utrecht heeft een pilot plaatsgevonden, waarbij met W&I en via het Inlichtingenbureau kwetsbare jongeren in beeld zijn gebracht. De belangrijkste les: zorg dat gemeenten gedwongen worden om met veiligheid en jeugdzorg samen te werken

Wie trekt de kar? Vraagstuk dat aan meerdere tafels is besproken, is wie de kartrekker van dat bredere regionale programma moet zijn. Kan de RMC-contactgemeente de procesrol blijven vervullen? Is het uitvoerbaar als de RMC-contactgemeente moet samenwerken met meerdere centrumgemeenten van overlappende arbeidsmarktregio's? Roept het wetsvoorstel opnieuw de vraag op bij regio's om de regio-indeling aan te passen/gelijk te trekken (waar zij zelf toe moeten besluiten). Of ligt het zwaartepunt van het regionale programma bij arbeidstoeleiding en ligt daarmee een procesrol voor de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio meer voor de hand?

“Laat de contactgemeente in de cockpit zitten. Zij nemen het initiatief door zelf het heft in handen te nemen of de opdracht binnen de regio elders te beleggen. Zo kan het regionaal werkplan door een andere partij worden uitgewerkt. De contactgemeente moet wel eigenaar blijven.”

“Dat wij zelf de regio-indeling kunnen aanpassen is nieuw voor mij. Maar weet niet zeker of mij dat ook gaat lukken... er zijn teveel belangen en afhankelijkheden”

“Samen met W&I wordt er invulling gegeven aan het regionaal programma.”

Thema 3: Nazorg en uitstroom

Het voorstel is dat mbo-instellingen ook een verantwoordelijkheid hebben om begeleiding door te laten lopen na diplomering (nazorg). Daarover zijn alle regio's positief. Wel zijn er zorgen over de duur van de nazorg. Een halfjaar wordt als te kort ervaren. Binnen de groep jongeren zijn er specifieke doelgroepen die meer aandacht nodig hebben. Sommige jongeren vinden in eerste instantie een baan, maar verliezen die vrij snel. Het is van belang de duur van de nazorg daarop aan te laten sluiten, zo is de gedachte. Verschillende scholen hebben goede ervaring met nazorg. Drie succesfactoren komen daarbij steeds terug:

1. Jongeren hebben bij voorkeur contact met één persoon.
2. De nazorg begint niet na de diploma-uitreiking, maar eerder in hun schoolperiode. Nazorg is niet het goede woord. De nadruk ligt op preventie: loopbaanbegeleiding voor een soepele overgang naar werk.
3. Goede nazorg vraagt om nauw contact met de gemeente (W&I). Organiseer samen wie wat tot wanneer doet.

Praktijkvoorbeelden

In Leeuwarden werken ze met succes aan de zogenaamde overstaptafels.

In Amsterdam is het ROC gestart met 'Next Coaches'. Dit zijn ervaren *peers* die als coach na de schooltijd in contact blijven met de oud-student.

Waarom geen nazorg voor pro en vso? In het pro en vso weten ze hoe belangrijk een warme overdracht naar W&I en gerichte nazorg voor kwetsbare jongeren is. Sommige deelnemers reageerden verbaasd (en soms teleurgesteld) over het feit dat – ook met dit wetsvoorstel – er geen wettelijke basis voor nazorg voor pro en vso, gelijk aan mbo, wordt geregeld. Deelnemers uit het pro en vso willen graag hun kennis en ervaringen delen met collega's uit het mbo ten aanzien van de organisatie van de overdracht en de nazorg.

“Op mijn school is echt een mindset verandering nodig om collega's bewust te maken van het belang van nazorg. Het is meer dan een telefoontje.”

“Nazorg vraagt om een slimme aanpak. In Amsterdam kunnen jongerenadviseurs van het ROC niet alle leerlingen gaan nabellen.”

“Houd het voor jongeren zo simpel mogelijk. Als je ze eenmaal kwijt bent, heb je ze niet meer zo snel binnenboord.”

“De term nazorg klinkt als een afsluiting. Terwijl het gaat om doorlopende begeleiding.”

Praktijkleren in het mbo als uitstroommogelijkheid: Een leerwerktraject in de vorm van praktijkleren in het mbo is meerdere keren benoemd als te prefereren uitstroommogelijkheid boven 'gewoon' werk voor jongeren zonder startkwalificatie. Bij praktijkleren in het mbo wordt werken gecombineerd met het doen van een deel van een mbo-opleiding in de derde leerweg (zijnde niet door het ministerie van OCW bekostigd onderwijs) resulterend in een mbo-certificaat (vastgesteld arbeidsmarktrelevant onderdeel van een mbo-opleiding) of praktijkverklaring (maatwerkopleiding). Het biedt jongeren die (nog) niet in staat zijn een volledig diploma te behalen de mogelijkheid om verder te leren op de werkvloer, wat zowel hun directe als duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt ten goede komt. De ministeries verkennen de mogelijkheden die er zijn, juridisch en anderszins, om bij- en omscholing al dan niet via praktijkleren in het mbo te stimuleren.

Thema 4: Geld

De deelnemers reageren positief op de structurele financiering die met het wetsvoorstel (en deels ook vooruitlopend daarop) mogelijk wordt gemaakt. De partijen hebben nog niet in alle gevallen een goed beeld over de omvang van de nieuwe opgave. Hierdoor is nog niet altijd helder of het budget toereikend is voor de omvang van de toekomstige opgave.

Om het budget goed te besteden hechten deelnemers eraan om het geld te oormerken; maak duidelijk waartoe het budget dient. Bij de coronacrisismiddelen was er sprake beleidsvrijheid bij gemeenten, waardoor het geld niet altijd werd aangewend voor het beoogde doel.

Organisaties ontvangen zelf geld voor hun eigen wettelijke taak. Deelnemers zouden graag zien dat er ook een gezamenlijk ontschot budget komt voor uitvoering van het regionale programma. Dit benadrukt de geest van de wet, een integrale aanpak, en het zorgt ervoor dat partners worden gestimuleerd tot samenwerking.

“De wet beoogt een aanpak die dwingt tot samenwerken. Dat mag ook best te merken zijn in de wijze waarop de financiële middelen beschikbaar worden gesteld.”

“Onttrek (een deel van) het re-integratiebudget voor de doelgroep tot 27 jaar uit de P-wet en stel dat beschikbaar aan het nieuwe regionaal werkprogramma.”

Overig

Doordat de bij de gesprekken betrokken professionals vanuit hun eigen ervaring naar het overkoepelende vraagstuk kijken, kwam er een breed scala aan onderwerpen aan bod. Enkele opmerkingen die minder eenvoudig in de bovenstaande thema's zijn te categoriseren, maar zeker de moeite waard zijn om verder uit te werken en te overwegen:

Houd de samenwerkende houding tussen ministeries en werkveld vast. De deelnemers waarderen de wijze van dialoog in het kader van de totstandkoming van het wetsvoorstel zeer. Het hoge aantal aanmeldingen en de hoge opkomst ondersteunen dit. In de geest van de wet – waar samenwerking centraal staat – zouden deelnemers het waarderen om deze gesprekken een startpunt te laten zijn van een structurele dialoog, niet een eenmalige inzet gericht op de totstandkoming van het wetsvoorstel. Ook kan overwogen worden om een sessie op bestuurlijk niveau te organiseren.

Help professionals de wet uitleggen. Zodra het wetsvoorstel is aangenomen is het aan de professionals in het veld om de wet uit te voeren. Daarvoor hebben zij veel anderen nodig. Van bestuurders tot collega's in de eigen organisaties of bij regiogemeenten en belanghebbenden bij bijvoorbeeld bedrijven. Een ondersteuning van de ministeries om de letter, maar ook zeker de geest van de wet uit te leggen wordt daarvoor gewaardeerd.

Leren van elkaar. *Best practices* in Noordoost Brabant bereiken de Zeeuwse eilanden moeilijk. De afstand Heerlen – Den Helder is groot. Maar er zit – zo blijkt ook tijdens deze gespreksronde – een grote waarde in het delen van succesverhalen en kennis. Houd elkaar vast!

Taal is belangrijk. Taal maakt een groot verschil: hoe we zaken noemen en benoemen zet de toon. Nazorg of doorstroomzorg of loopbaanbegeleiding? Of overstapservice. VSV, RMC, RMT? Afkortingen zijn afstandelijk en ingewikkeld. Zet de toon door de juiste – positieve en laagdrempelige – formulering.

Relatie met de nieuwe arbeidsmarktinfrastructuur, de totstandkoming van regionale werkcentra:

Onder andere voor het ondersteunen van jongeren die (dreigen) werkloos te worden speelt de ontwikkeling van de nieuwe arbeidsmarktinfrastructuur een belangrijke rol en tot die tijd de inzet van het regionale mobiliteitsteam (RMT). Het ondersteunen van deze jongeren vraagt een afgestemde inzet van meerdere partijen die samenwerken in het RMT. Veel jongeren die (dreigen) werkloos te worden, hebben door hun beperkte werkervaring weinig of geen WW-rechten opgebouwd, waardoor – als de werkgever geen ondersteuning van werk naar werk biedt - de reguliere ondersteuning die UWV kan bieden naar nieuw werk beperkt is. Een groot deel van de WW-uitkeringen eindigt vanwege het bereiken van de maximale duur, waarna het de vraag is of die jongeren dan terecht komen bij de gemeente voor ondersteuning bij inkomen en/of werkherhervatting. Juist de samenwerking tussen sociale partners, UWV en gemeenten in het regionale mobiliteitsteam waarbij over de grenzen van de organisaties heen kan worden gewerkt met een ontschot budget kan deze jongeren perspectief bieden op werk.

think. do. connect.

E:M+MA.

Wijnhaven 88
2511 GA Den Haag
070 - 87 00 460
info@emma.nl
www.emma.nl

Volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#)